

De Fuut (Podiceps c. cristatus L.) als broedvogelin Groot Amsterdam, 1976.

Inleiding

Door vervoersbeperkingen, bijvoorbeeld het gemis van een boot in sommige gebieden, of wegens het niet kunnen verkrijgen van bepaalde permissies om in beschermde of om andere redenen niet toegankelijke gebieden te mogen komen, ben ik niet in staat geweest het gehele gebied te inventariseren. Daarom is het gebied in blokken onderverdeeld.

Alle genoemde getallen zijn minima. Vooral in de onvolledig getelde blokken zullen zij waarschijnlijk een sterke onderschatting van de werkelijkheid weergeven.

Het getelde gebied ligt binnen de volgende grenzen:

IJsselmeerkust van Marken tot de Diemen, Amsterdam-Rijnkanaal tot Driemond, Gein, Abcoude, Botshol (buiten het reservaat om), Waver, Bullewijk, Amstel tot Nesserlaan, Bovenkerkerpolder, Noorder Legmeerpolder, Oosteinderpolder, Aalsmeer, Ringvaart vanaf Aalsmeer tot Halfweg, Zijkanaal F, Noordzeekanaal tot Zijkanaal F, Noorder IJpolder, Polder Oostzaan (zuidelijk deel), Landsmeer, de Broekmeer, Broek in Waterland, Zuiderwolde, Binnengouw en langs de IJsselmeerkust naar Marken

De Blokken:

1. Nieuwe Meer, Amsterdamse Bos, Thijsse Park.
2. Sloterdijk, Sloterplas.
3. Oosteinderpoel, Aalsmeer.
4. Diemen.
5. Amstel e.o.
6. Noord (Waterland, Polder Oostzaan etc.).
7. Overig gebied (vnl. binnenstad).

Wijze van onderzoek

De waarnemingen zijn gedaan tussen acht en negen uur's ochtends en op variërende tijden bij zonsondergang. Begin januari is het tellen begonnen en ging vrij frequent door tot ongeveer begin juli, vaak twee of meer maal per week (steeds een ander deel van het gebied). Daarna werd niet meer of zeer onregelmatig geteld, zodat er van eventuele tweede of derde broedsels weinig te zeggen valt. Deze zijn dan ook niet vermeld. De contrôles verschillen van blok tot blok sterk in aantal. Het meest frequent zijn bezocht: blok 1 en 5, wat minder vaak: blok 2, 4 en 6, zeer weinig: blok 3 en 7. Frequent wil zeggen minstens één maal per twee weken, zeer weinig: minstens één maal per twee maanden bezocht.

Onderzocht zijn:

1. Het aantal nesten.
2. Overheersend nestmateriaal.
3. Nestplaatskeuze
 - a. in welke vegetatie?
 - b. aan open water of op beschutte plaatsen?
4. Aantal eieren.
5. Aantal pulli

1) Het aantal nesten.

Het aantal nesten per blok is vastgesteld door het vinden van een nest of door het waarnemen van een paar met jongen dat niet van een bekend nest kan zijn gekomen.

Blok 1:

Langs het nieuwe meer en in het aangrenzende gedeelte van het Amsterdamse Bos (Noordkant) zijn 15 nesten gevonden. Er moet aan de westkant van het Nieuwe meer echter nog een nest zijn geweest, aangezien daar op 5 juni ineens een paartje met drie juvenielen te voorschijn kwam. In de rest van het Amsterdamse Bos (inclusief de Amstelveense poel), en het Thijssse park werden nog eens 5 nesten aangetroffen. Op 26 april zag ik in de Schinkelpolder nog een paartje met één juveniel. In totaal: 20 nesten gevonden en twee vermoedelijke broedsels.

Blok 2:

In de oevers van de Sloterplas en het aangrenzende Sloterpark zijn twee nesten gevonden. Er waren wel meer broedpogingen, althans paartjes met een territorium, maar de meeste zijn al snel (door recreatie) verstoord. Sloterdijk/Halfweg: Op de Groote Braak; 1 broedpaar, dat twee, maar mogelijk drie, legsel: heeft grootgebracht. In het kanaal tegenover de Groote Braak nog eens zes nesten met broedsels. In totaal: negen nesten gevonden.

Blok 3:

Hier zijn maar twee nesten gevonden. Het moeten er echter veel meer zijn geweest.

Blok 4:

(Gecombineerd met gegevens van Guus van Duin)

In de eerste en tweede Diem: 5 nesten

In het Nieuwe Diep: 2 nesten

Op de Gaasperplas mogelijk één nest. Verdere gegevens hiervan ontbreken.

In totaal: 7 à 8 nesten.

Blok 5:

Langs de Amstel vanaf de Berlagebrug tot aan de Bovenkerkerpolder zijn acht nesten gevonden. Op de Bullewijk nog één nest en op de Holendrecht ook één. In totaal: 10 nesten.

Blok 6:

Alleen in Waterland zijn negen nesten gevonden. Daarvan nestelden drie paar in het Barnegat en zes paar in de Binnenbraak. Drie mogelijke broedgevallen in de Oosterpoel, het Holysloter Die en het Barnegat. Een vergelijking met "Broedvogels van Noord-Holland Noord" leverde het volgende op:

in 1966: 37 paar in Waterland, waarvan 8 op de Binnenbraak en 3 paar buitendijks bij IJdoorn.

in 1969: Totaal in Noord zeker 55 paar. Mij lijkt dit aantal sterk achteruit gegaan, maar eventueel zou dit kunnen komen door onvoldoende kennis van het terrein.

In totaal: 9 nesten gevonden.

Blok 7:

Eén mogelijk nest bij de Nassaukade ter hoogte van de torengarage.

(zie mededelingenblad 14 nr.2 p.13; nr.3 p.15)

Ook bij de Reinier Vinkeleskade heeft een broedgeval plaatsgevonden.

(med. Cl.v.d.Wiel en Brander)

In totaal: waarschijnlijk 2 nesten, mogelijk meer.

Totaal voor Groot-Amsterdam: 59 nesten.

2) Overheersend nestmateriaal.

Alleen materialen, die in zo grote mate in nesten aanwezig waren, dat ze duidelijk hoofdbestanddelen bleken te zijn, zijn opgeschreven. In 56 nesten werd het volgende aangetroffen:

Riet (<i>Phragmites communis</i>)	35 maal
Waterwilg (<i>Salix caprea</i>)	14 "
Grote Lisdodde (<i>Typha latifolia</i>)	2 "
Harig Wilgenroosje (<i>Epilobium hirsutum</i>)	2 "
Papier, plastic etc.	20 "

Opgedoken plantenmateriaal, hetzij in de vorm van takken, hetzij bladeren, meestal in staat van ontbinding, kwam in bijna ieder nest wel voor.

3) Nestplaatskeuze.

Alleen de vegetatie in de onmiddellijke nabijheid van het nest is in grote lijnen onderzocht.

Duidelijk voorkeur was er voor rietkragen.

50 % van de gevonden nesten lag tussen riet. Maar op plaatsen waar veel wilgen, met takken in het water hangend groeiden, was een duidelijke voorkeur voor; 30 % van de gevonden nesten lag tussen de in het water hangende takken van een wilg. 8 % van de nesten lag tussen Grote Lisdodde, van 6 % is de vegetatie rond het nest niet nagegaan. Er waren ook enkele totaal vrijliggende nesten, die op een ondiepte in een sloot gefundeerd waren, als het ware gebouwd op zeer kleine eilandjes (overige 6 %).

Ook vond ik één landnest (hieronder te verstaan een volkomen droog, boven het plaatselijk waterniveau liggend nest). Toen de Futen daar begonnen te bouwen, was de plaats nog volkomen onbegroeid. Later kwam er wat Riet op, evenals Grote Weegbree (*Plantago major*) en Gele Waterkers (*Rorippa amphibia*). Ook was er een nest gebouwd op een oude kerstboom. 64% van de nesten lag direct aan open water. De resterende 36 % lag op beschutte plaatsen, maar er was altijd wel open water in de onmiddellijke omgeving. Hoewel Futen liever een rustig plekje uitkiezen zijn er relatief veel die de onrust van bijvoorbeeld recreatie accepteren.

De aanwezigheid van begroeiing als dekking is zeker geen vereiste. Er zijn zowel nesten tussen dichte begroeiing als nesten zonder enige dekking gevonden.

4) Aantal eieren.

Blok 1:	45
" 2:	19
" 3:	6
" 4:	12
" 5:	30
" 6:	4
" 7:	3
totaal:	119

Niet alle legfels zullen bij telling volledig zijn geweest. Als later in het seizoen bleek, dat er meer pulli van het nest gekomen waren dan er eieren in het nest geteld waren, is het aantal pulli als het minimum aantal eieren voor dat nest aangenomen. Zo ook als de eieren in het nest niet te tellen waren wegens het gevaar van verstoring.

5) Aantal Pulli.

Blok 1:	25
" 2:	5
" 3:	5
" 4:	9
" 5:	20
" 6:	16
" 7:	3
totaal:	81

Tot slot.

Voor zover mijn vrije tijd het toelaat, zou ik het volgend jaar willen doorgaan met deze Futen-inventarisatie. Ik zoek hiervoor nog enkele medewerkers die een bepaald telgebied voor hun rekening willen nemen. Dan zou er ook meer contrôle kunnen worden uitgeoefend op tweede, eventueel derde broedsels.

Ook zou ik blij zijn met losse waarnemingen, die ik bijvoorkeur zo snel mogelijk verneem (Bijv.: Grote concentraties, "abnormaal" gedrag, etc.).

Literatuur, zie blz.10 !

Egon Kraak